

Обраћање високог представника Валентина Инцка Савјету безбједности УН-а

Господине предсједниче, ваше екселенције, даме и господо,

Захваљујем се што сте ми данас пружили прилику да представим свој четврти извјештај као високи представник, и 38. извјештај по реду. Надам се да ће вам мој извјештај помоћи да боље схватите свеукупну ситуацију у Босни и Херцеговини, како стоје ствари сада и који су то изазови са којима се суочавамо у периоду који је пред нама.

Сада је тачно петнаест година од потписивања Дејтонског мировног споразума, који је окончао непријатељства у Босни и Херцеговини. Од тада, у земљи је остварен значајан напредак, а чланство Босне и Херцеговине – и њен успјешан рад – у Савјету безбједности УН-а представља само један доказ многих побољшања која смо видјели у протеклих 15 година. У овом погледу, задовољство је што је овдје са нама предсједник Радмановић који у овом форуму представља Босну и Херцеговину. Дозволите ми такође да искористим ову прилику да изразим честитке господину Радмановићу на његовом реизбору у Предсједништво БиХ.

Дозволите ми исто тако да честитам сваком грађанину у Босни и Херцеговини, на одлуци коју је донијела ЕУ почетком ове седмице, да свим грађанима Босне и Херцеговине дозволи путовања у све земље Шенгенског споразума Европске уније без

виза. Ово је врло значајна одлука која показује да лидери у Босни и Херцеговини могу спровести тешке реформе уколико изнађу потребну политичку вољу.

Штавише, било је и других позитивних дешавања у регији. Током љета, предсједници Хрватске и Србије су обавили су историјске посјете Босни и Херцеговини, наглашавајући током истих потребу за помирењем и регионалном сарадњом. Управо прошле седмице, србијански предсједник Тадић се извинио због улоге његове земље у масакру у Овчари у близини Вуковара, који се десио 1991.године. На сличан начин, нови бошњачки члан Предсједништва БиХ, Бакир Изетбеговић, понудио је властито извињење за злочине почињене над невиним цивилима од стране Армије БиХ током рата.

Све су то позитивни чинови и гесте, који су имали позитиван ефекат у регији и у Босни и Херцеговини.

Међутим, упркос побољшаној атмосфери у регији, политичка ситуација унутар Босне и Херцеговине и даље је тешка. Данас, 15 година након потписивања Дејтонског споразума, још увијек нема довољно дијалога и компромиса. Нажалост, националистички програми унутар земље и даље превладавају над сарадњом и компромисима.

Извјештај Европске комисије о оствареном напретку који је објављен ове седмице потврдио је да Босна и Херцеговина не остварује свој потенцијал и да је земља у протеклој години остварила само «ограничен напредак» у испуњавању услова за европске интеграције. У суштини, током протекле године није остварен никакав напредак у реализацији кључних реформи потребних за евро-атлантске интеграције. Умјесто тога, дошло је до осјетног пораста негативне реторике која води у подјеле, као и значајног поништавања раније договорених реформи.

Нажалост, дешавања током протекле године симптоматична су за ситуацију у Босни и Херцеговини током протекле четири године. Иако је остварен значајан напредак у првих 11 година након рата, последње четири године, обиљжене стагнацијом, у највећој су мјери узалудно потрошене. Основни темељи државе и њених институција, укључујући уставно уређење, редовно су оспоравани. Дозволите да наведем неколико конкретних примјера:

Прво, дошло је до суштинске промјене у реторици и вербалним нападима против државе. Водећи политичари из Републике Српске су се континуирано позивали на будућу независност свог ентитета, тврдећи истовремено да је Босна и Херцеговина “немогућа земља” те да стога није одржива. Исти ови лидери такође су негирали пресуде два међународна суда Уједињених нација, Међународног суда правде и Међународног кривичног трибунала у Хагу, према којима се у Сребреници десио геноцид, на тај начин додатно појачавајући тензије. Желим да истакнем да су, без обзира на ту реторику, странке у Федерацији готово потпуно престале оспоравати постојање Републике Српске. Међутим, водећа странка босанских Хрвата позива на формирање одвојеног хрватског ентитета. То није реално, али то беспотребно повећава тензије у земљи.

Друго, институције на државном нивоу нису радиле пуним потенцијалом током протекле четири године, највећим дијелом због политичких опструкција и препирки. У поређењу са претходним државним парламентом у периоду од 2002. до 2006. године, актуелни парламент којем истиче мандат усвојио је *једну трећину мање* закона. У исто вријеме број одбачених закона значајно је порастао, док је ентитетско гласање чешће кориштено, углавном од стране Републике Српске.

Треће, дошло је и до значајног пораста једностраних мјера, тако да су ентитети усвајали и спроводили законе не обазирјући се много на државу, односно на други ентитет. То се нарочито односи на Републику Српску, која је донијела низ закона којима се оспоравају приоритети Европског партнерства или за циљ имају поништење реформи на државном нивоу. Сличних активности

било је и у Федерацији БиХ, али у мањој мјери.

Ови проблеми резултирали су политичким застојем и евидентном стагнацијом током протекле четири године. Као резултат тога, како се наводи и у Извјештају Европске комисије о постигнутом напретку, напредак у области реформи везаних за ЕУ ограничених је размјера. Ево само два примјера:

У протеклој години органи власти нису испоштовали одлуку Европског суда за људска права из децембра 2009. године везано за дискриминацију грађана у Босни и Херцеговини, којима је онемогућено пуноправно учешће у јавним пословима и именовање у одређене институције на државном нивоу.

Такође, није усвојен закон о попису становништва на државном нивоу, јер се политичке странке нису могле договорити о спровођењу пописа у будућности. Сада се овим питањем мора позабавити нови парламент, али мало је вјероватно да ће Босна и Херцеговина моћи да спроведе попис на државном нивоу 2011. године, заједно са осталим земљама у регији.

Једнако тако, постигнут је незнатан напредак у спровођењу циљева и услова за затварање Канцеларије високог представника, које је утврдио Савјет за имплементацију мира.

У вези са државном имовином у ствари је дошло до враћања на старо стање пошто је Народна скупштина Републике Српске усвојила властити Закон о државној имовини у складу са којим ће се, ако ступи на снагу, сва државна имовина у том ентитету укњижити на Републику Српску. Уколико овај закон званично ступи на снагу биће онемогућено доношење свеобухватног рјешња за питање државне имовине и, сходно томе, затварање Канцеларије високог представника биће значајно теже остварити.

Поред тога, слично питању државне имовине, од мог последњег

извјештаја нема напретка ни у вези са војном имовином. Као резултат тога, заустављен је напредак Босне и Херцеговине према НАТО-у пошто БиХ није била у могућности да испуни услове потребне за спровођење Акционог плана НАТО-а за чланство.

Такође, власти у Републици Српској и даље не испуњавају преостале захтјеве за укидање супервизије у Дистрикту Брчко.

Непостојање напретка значи да Савјетза имплементацију мира није у могућности да донесе одлуку о затварању Канцеларијевисоког представника, како је то предвиђено 2006. године. Савјетза имплементацију мира ће се састати крајем овог мјесеца да размотри ситуацију али, у суштини, одлука о затварању моје Канцеларијезависи одспремности босанскохерцеговачких политичких лидера да испуне постављене циљеве и услове.

Упркос све тежој ситуацији на терену и упркос недостатку напретка у испуњавању услова за затварање моје Канцеларије, ја сам у јулу 2010. године смањио особље својеКанцеларијеза преко 20 посто. Такође сам надлежним домаћим властима предао надлежност за провјеру неких именованих ентитетских и кантоналних званичника.

У тој су атмосфери, какву сам горе описао, прошлог мјесеца одржани општи избори. Међународни медији су приказали ове изборе као прекретницу за будућност земље, која ће одлучити о томе да ли ће она кренути напријед ка евро-атланским интеграцијама или назадка дезинтеграцији, с обзиром на све учесталије позиве на отцјепљење упућиване из Републике Српске.

Босанскохерцеговачки органи надлежни за спровођење избора ове су изборе спровели ефикасно. Међународне изборне посматрачке мисије закључиле су да су избори највећим дијелом одржани у складу с међународним стандардима. Иако се изборни процес генералноодвијао без проблема, забиљежено је неколико неправилности као што је лажирање гласова у неким општинама.

То је у једној општини довело до поновљеног гласања за кантонални ниво, но извјештаји указују да ове изборне незаконитости нису утицале на крајњи изборни резултат.

Одзив бирача током ових општих избора био је око 57%, што је највећи забиљежени одзив на изборима након 2002. године. Истовремено је, у поређењу с одзивом на изборима из 2006. године, овогодишњи одзив бирача био већи за 18%. То је добра вијест, која показује да је грађанима све више стало до будућности њихове земље.

Истовремено, избори су одржани на основу постојећег Изборног закона, који није у складу с Европском конвенцијом о људским правима. Та чињеница не утиче на легитимитет избора, али овај проблем треба хитно рјешавати.

Разматрајући ситуацију изван оквира општих избора, јасно је да Босна и Херцеговина не може себи да дозволи да изгуби још четири године у сличној стагнацији и унутрашњим несугласицама. Сада постоји стварна потреба да политички лидери подстакну стварање позитивног тренда за промјене и спровођење реформи.

Дозволите да нагласим да ће Босни и Херцеговини, како би она постала потпуно одржива и напредовала ка евро-атланским интеграцијама, бити потребни политички лидери који су спремни да промијене начин на који воде политику. Политику „нултог збира“ мора замијенити политика заснована на компромису и спремности да се сусретне на пола пута. Овакав став је заиста изузетно значајан. Он је од суштинске важности за једну стабилну земљу окренуту будућности.

С тим у вези, одговорност за оно што ће се дешавати у наредне четири године сасвим јасно лежи у рукама органа који ће преузети власт. Они морају направити избор, а када то учине, морају преузети одговорност за оно што ће услиједити.

Избор с којим се суочава Босна и Херцеговина није да ли ће она

преживјети као држава или ће бити подијељена. Она ће дефинитивно и даље постојати. Подјела земље или отцјепљење нису рјешење. Да је мирна подјела Босна и Херцеговине била могућа, десила би се 1992. године. То није било могуће тада као што није могуће ни данас. Такође, подјела земље била би тријумф политике из прошлости какву је водио Милошевић.

Избор с којим се суочава Босна и Херцеговина, њени политичари и грађани је да ли ће одабрати реинтеграцију и реформе и на тај начин се прикључити Европској унији и НАТО-у, или ће одабрати стагнацију и изолацију.

Имајући у виду ситуацију коју сам описао, још увијек постоји потреба да међународна заједница остане у потпуности фокусирана на Босну и Херцеговину. Морамо и даље бити са органима Босне и Херцеговине на њиховом европском путу. Међународна заједница мора јасно ставити до знања новим владама шта очекује од њих у периоду који је пред нама.

Као први корак ка враћању изгубљене динамике, морамо апеловати на политичаре да формирају владе, и то на свим нивоима, које ће бити усредсређене на циљеве евро-атлантске интеграције. Међутим, за формирање влада, посебно владе на државном нивоу, можда ће бити потребно дуже вријеме; посебно имајући у виду да су политичари из Републике Српске јасно дали до знања да је њихова жеља да се повуку из раније договорених реформи и да одређени број надлежности пренесу са државног на ентитетски ниво.

Надаље, морамо врло гласно инсистирати на томе да територијални интегритет и уставни оквир Босне и Херцеговине морају бити сачувани. Морамо јасно рећи да само Босна и Херцеговина, као једна земља, има будућност у ЕУ и НАТО-у, и да реторика о Босни и Херцеговини као «немогућој држави» мора престати.

Осим ових основних питања, потребно је да Босна и Херцеговина

напредује ка ЕУ и НАТО-у. То би требало бити у интересу и Босне и Херцеговине и међународне заједнице.

У вези с тим, требамо дати снажан подстицај да Босна и Херцеговина:

- ријешити основне проблеме наведене у Извјештају о напретку који сачињава Европска комисија, као што су пресуда Европског суда за људска права, закон о попису становништва, и други кључни приоритети из Европског партнерства;
- испуни пет циљева и два услова који су постављени за затварање Канцеларије високог представника, те деблокира напредак према чланству у НАТО-у;
- отпочне постепен процес уставних промјена како би била у потпуности одржива, и у стању да ефикасно рјешава изазове евро-атлантске интеграције.

За 10 дана ћемо обиљежити 15. годишњицу Дејтонског мировног споразума. У контексту тога, треба да осигурамо да посао у Босни и Херцеговини не остане необављен.

Као што сам заговарао и раније, присуство ЕУFOR-а са извршним мандатом и даље је важно. Иако разумијем тешкоће са којима се суочавају извјесне државе у одржавању трупа у Босни и Херцеговини, морам подвући важност чињенице да је потребно оставити довољан број снага на терену у циљу осигурања адекватног нивоа безбједности и превентиве. У том погледу, топло препоручујем да Савјет безбједности УН-а наредне седмице обнови Резолуцију о ЕУFOR-у.

Придавање сталне пажње Босни и Херцеговини је начин за постизање циља који сви желимо остварити – Босна и Херцеговина која се може кретати у правцу евро-атлантских интеграција сопственим снагама, а то значи уз пуно преузимање одговорности које иду с тим.

Ја сам истински увјерен да та могућност може постати стварност. Ја ћу, као високи представник, али и у својству специјалног представника ЕУ, и даље све своје напоре усмјерити да помогнем и подржим Босну и Херцеговину у њеним настојањима у том правцу. Рачунам и на вашу даљу подршку у том смислу.

Хвала.